

Voorjaarsnota 2017-2020

"Zicht op de toekomst"

31 mei 2016

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE LELYSTAD
telefoon: (0320) 274 911
fax: (0320) 247 919
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

1	Onze meerjarige opgaven.....	5
2	Ontwikkelingen planperiode.....	7
2.1	Programma Algemeen	7
2.2	Programma Waterveiligheid	9
2.3	Programma Voldoende Water.....	10
2.4	Programma Schoon Water.....	11
3	Financieel kader.....	12
3.1	Startpositie MJB 2016-2019.....	12
3.2	Uitgangspunten en besluitvorming	12
3.3	Ontwikkeling reservepositie	15
3.4	Belastingeenheden.....	16
3.5	MJB 2017-2020	17
4	Tot slot.....	19

Bijlagen

- Demografische en economische kengetallen
- Investeringsplanning 2017-2020

1 Onze meerjarige opgaven

Verbinding met de samenleving is de rode draad die de komende jaren door ons werk loopt. We gaan op zoek naar nieuwe methoden en werkwijzen om de samenleving te betrekken bij ons werk; om te laten zien dat het waterschap niet alleen heel nuttig werk doet, maar ook dat de thema's waar we ons mee bezighouden leerzaam en uitdagend zijn. Daarnaast helpen de frisse blikken van buiten ons de gebaande paden te verlaten en nieuwe, wellicht betere, oplossingen te vinden voor de uitdagingen die komen gaan. Het college richt zich hierbij ook op thema's die op de lange(re) termijn spelen. Zo borgt zij dat het waterschap toekomstbestendige keuzes maakt, op de korte en lange termijn.

Op de korte termijn zien we onderwerpen als de implementatie van de Omgevingswet, maar ook het Masterplan Duurzame Energie. Tijdens de planperiode van deze Voorjaarsnota speelt een aantal grote onderwerpen waar het college zijn aandacht op richt, naast de reguliere beheer- en onderhoudtaken. Te denken valt aan de versterking van de Drontermeerdijk, de ontwikkelingen rond Oosterwold en de Floriade. Ook met de implementatie van het bestuursprogramma is het college vol aan de slag en de eerste resultaten zijn al zichtbaar. Denk aan de communicatiestrategie, de sessies met de AV over verbinding met de samenleving en de mogelijkheden om te verduurzamen. De ontwikkelingen waar we voor staan brengen een cultuurverandering met zich mee. Het vraagt een andere manier van werken van de organisatie dan zij tot nog toe gewend is. Waar kant-en-klare oplossingen en beleidsregels de normale werkwijze waren, wil de samenleving meer betrokken worden en meedenken over passende oplossingen. Dit betekent meer aan de voorkant de samenleving betrekken bij beleids-/planvorming, maar ook loslaten waar dit kan, oftewel mogelijkheden voor deregulering benutten. Niet alleen deze cultuurverandering vraagt tijd en inzet van de organisatie, ook de uitrol van de onderwerpen uit het bestuursprogramma vragen op onderdelen een extra tijdsbeslag. Kortom, de planperiode van deze Voorjaarsnota brengt het college ook uitdagingen op het gebied van allocatie van middelen en de bestuurlijke ambitie omtrent lastenontwikkeling.

Ook de organisatie staat voor veranderingen die moeten bijdragen aan een organisatie die past bij onze doelen en nieuwe manier van werken. In 2013 heeft de organisatieontwikkeling Water Werkt haar definitieve beslag gekregen. Nu is het moment daar om te kijken of de doelen die we toen voor ogen hadden ook bereikt zijn. Het uitgangspunt is hierbij het goede te behouden en borgen, maar ook vaart te maken met de organisatieontwikkeling waar dit nog nodig is en bij te sturen. De ontwikkelingen die op ons afkomen, vragen van ons dat we onze manier van werken, onze producten, diensten en cultuur laten aansluiten bij de wensen van de samenleving en blijven inzetten op continue organisatieontwikkeling.

De toekomst brengt ons grote uitdagingen, zowel op inhoudelijk als op financieel gebied. We voorzien dat een paar majeure ontwikkelingen op ons afkomen, waarmee we nog niet eerder te maken hebben gehad. Een van de ontwikkelingen is de verwijdering van prioritaire stoffen uit het afvalwater. Hierbij wordt ingezet op het beïnvloeden van de landelijke en Europese discussie hierover, maar ook voorlichting in de samenleving kan bijdragen aan vermindering bij de bron. Daarnaast worden ook mogelijkheden onderzocht op het gebied van 'end of pipe'-oplossingen of maximalisering van hergebruik (circulair waterschap). Deze mogelijkheden kunnen grote investeringen in onze zuiveringsinstallaties met zich meebrengen. Een andere ontwikkeling is de vervanging van de hoofdgemalen. In de komende 50 jaren passeren al onze gemalen de leeftijd van 100 jaar. Dit betekent dat ze constructief afgeschreven zijn en nieuwbouw een reëel scenario is. Naast de technische uitdaging van nieuwbouw van hoofdgemalen is er ook een omvangrijke financiële impact. Ook de nieuwe normering voor de waterkeringen heeft een grote impact op de organisatie. In 2050 moeten alle keringen voldoen aan de nieuwe

normering. In financiële zin kan het een grote opgave zijn voor het waterschap. In 2023 zijn de financiële consequenties goed in beeld, maar in de tussenliggende periode is het van belang goed aangesloten te zijn bij de landelijke ontwikkelingen en keuzes die voorliggen.

Het is belangrijk om tijdig over deze, en andere, majeure ontwikkelingen na te denken en ervoor te zorgen dat het waterschap gesteld staat voor de toekomst. Op dit moment zijn we een financieel zeer gezond waterschap, maar ook voor de langere termijn is het belangrijk dat het waterbeheer toekomstbestendig is. In de komende planperiode gaat het college aan de slag met de strategische positionering op dit type onderwerpen, onder andere via het lopende Visietraject 2020-2045, waarbij ook naar buiten wordt gekeken en de buitenwereld betrokken wordt bij het scherp krijgen van onze mogelijkheden. Het college kijkt hierbij ook naar wat we als waterschap zelf moeten oppakken en waar strategische allianties mogelijk zijn.

2 Ontwikkelingen planperiode

In het hoofdstuk ontwikkelingen wordt per programma geschetst welke ontwikkelingen er in de komende planperiode op het waterschap afkomen. Het gaat om ontwikkelingen, waarvan de financiële consequenties nog niet geduid kunnen worden of die bestuurlijk relevant zijn. Ook wordt in dit hoofdstuk aandacht besteed aan de ontwikkelingen op het gebied van organisatie en personeel.

2.1 Programma Algemeen

Energie

Met het Masterplan Duurzame Energie schetst de Algemene Vergadering in het voorjaar 2016 de richting waarlangs we de doelstelling van 40% zelfvoorzienendheid en 30% CO₂-reductie gaan realiseren in een sterk ontwikkelende energiewereld. Uitgangspunt hierbij is een acceptabel rendement op de investeringen. Daardoor hebben deze projecten financieel vooral een impact op de omvang van de investeringsbegroting. De omvang van het benodigde investeringsvolume voor de periode 2017 t/m 2020 is afhankelijk van de keuzes uit het masterplan en worden voor het onderdeel 'Energie en gemalen' inzichtelijk gemaakt in het najaar 2016. Voorbereidingen van deze projecten worden gefinancierd uit de bestemmingsreserve Duurzame Energie.

Van de organisatie gaat dit in de periode 2017 t/m 2020 en ook daarna mogelijk een fors tijdsbeslag vragen voor de verkenning, planvorming en uitvoering van (innovatieve) energieprojecten op het gebied van bemaling en zuivering, zonne-energie en wind- en thermische energie. Op het gebied van zonne-energie wordt op dit moment voor een aantal concrete locaties bekeken in hoeverre de realisatie van zonnepanelen mogelijk is. De grootste hiervan is een zonneweide bij de AWZI Zeewolde.

Omgevingswet

Eind 2018 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. De (landelijke) implementatie van deze wet is een omvangrijk traject. De wetswijziging beoogt andere werk- en denkwijzen bij overheidsorganisaties tot stand te brengen die ondersteund worden door aanpassingen op ICT-gebied. Recent hebben de verschillende koepelorganisaties en het Rijk op hoofdlijnen een akkoord bereikt over de bekostiging van de implementatie. In de aanloop naar de meerjarenbegroting zal de AV een voorstel ontvangen over de implementatie van de Omgevingswet en de consequenties hiervan voor Waterschap Zuiderzeeland.

Aanpassing Keur

In de komende planperiode wordt de Keur aangepast, zodat deze aansluit bij de nieuwe Omgevingswet, welke op 1 januari 2018 in werking treedt. Deze aanpassingen gaan de nodige consequenties hebben voor de manier van werken. Het effect van meer loslaten aan de voorkant kan zijn dat er meer toezicht nodig is. Dit kan financiële consequenties hebben.

Naar toegankelijke, transparante en eenduidige informatievoorziening

De geschetste ontwikkelingen in het bestuursprogramma vragen een intensivering van ons informatiebeheer, verdere interne digitalisering en investeren in een meer flexibele digitale infrastructuur. Om dit te bereiken werken we samen en zoeken we naar de optimale schaal hierin. Onze partners in Waterkracht (regionaal) en Het Waterschapshuis (landelijk) hebben hierin een belangrijke rol. Binnen Waterkracht werken we aan een gezamenlijke ICT-voorziening en gezamenlijk informatiemanagement en beheer.

Op dit moment wordt een nieuw informatiebeleidsplan ontwikkeld. De consequenties van dit beleidsplan zullen naar verwachting eind dit jaar inzichtelijk zijn. Ambities uit het bestuursprogramma worden hierin verbonden aan landelijke ontwikkelingen. In dit beleidsplan zal dan ook ingegaan worden op het aansluiten op nieuwe landelijke voorzieningen en de ambitie om binnen de organisatie optimaal samen te werken. Digitalisering en papierloos werken zijn hiervoor belangrijke pijlers.

Visie water in de stad

Met het oog op de toekomst vraagt het waterbeheer in de stad om een stevige impuls. In het bestuursprogramma is daarom opgenomen dat het waterschap een visie ontwikkelt over 'Water in de Stad', waarin wordt beschreven hoe het waterschap met zijn omgeving wil omgaan bij het uitwerken van opgaven in stedelijk gebied en met initiatieven vanuit de samenleving. Om hier invulling aan te geven, hebben de gemeente Almere en Waterschap Zuiderzeeland de handen ineen geslagen door samen te werken aan een nieuw integraal Waterplan voor het stedelijk gebied. Dit plan zal naar verwachting eind 2016 worden vastgesteld en de uitvoering zal in de jaren daarna plaatsvinden. De ervaringen uit deze samenwerking met Almere zullen verder gebruikt worden om invulling te geven aan de generieke visieontwikkeling ten aanzien van de rol van het waterschap en de uitwerking van opgaven in stedelijk gebied.

Ontwikkeling Oosterwold

Eind 2016 evalueren we de pilot organisch ontwikkelen Oosterwold. In deze evaluatie wordt bekeken wat organisch ontwikkelen betekent voor het waterschap en op welke wijze het waterschap zijn rol zal invullen bij de verdere gebiedsontwikkeling van Oosterwold. Aangezien dit een nieuwe vorm van ontwikkelen is, waarmee we ervaring opdoen, kan dit betekenen dat dit de komende jaren extra kosten met zich meebrengt.

Internationale samenwerking: intensivering op verschillende gebieden

Internationale samenwerking heeft een prominente plek in het Bestuursprogramma 'Duurzaam verbonden; bekend en vertrouwd'. De komende periode zal de inzet van de organisatie op dit onderwerp geïntensiveerd worden. Het waterschap zal vaker verzoeken tot samenwerking vanuit Dutch Water Authorities (DWA), waterschappen en sectorale (markt)partijen honoreren. Daarnaast wil het waterschap de internationale projecten dichter bij de inwoners en onze gebiedspartners brengen. Ook intern worden activiteiten ontplooid om medewerkers de mogelijkheid te geven zich te ontwikkelen op het gebied van internationale samenwerking, waarbij ook de component interne kennisuitwisseling meer aandacht krijgt. Tot slot kan internationale samenwerking bijdragen aan de kennisontwikkeling van onze experts door ook focus te leggen op innovatie, governance en hoogtechnologische samenwerking. Al deze ontwikkelingen hebben financiële consequenties. Op termijn ontvangt de Algemene Vergadering hiervoor een voorstel.

Circulaire economie

In de komende planperiode worden pilots uitgevoerd om meer zicht te krijgen op de mogelijkheden en kansen van de circulaire economie. Dit is een economie waarbij het afval als grondstof hergebruikt kan worden. Een concrete pilot in de zomer van 2016 is de bio-raffinage van groenresten. Eind dit jaar of begin 2017 zijn de resultaten van de pilot bekend en wordt een voorstel voorgelegd aan het bestuur hoe het waterschap verder kan gaan met deze methode. Een eventueel vervolg kan financiële consequenties hebben.

Financieel gezond

Om financieel gezond te zijn (en te blijven) is het van belang oog te houden voor de toekomstige opgaven en het beleidsinstrumentarium op het gebied van financieel beleid actueel te houden. Het grootste deel van dit instrumentarium wordt in 2016/2017 geëvalueerd dan wel herijkt. In 2016 wordt in dit kader het Activabeleid geëvalueerd. Hierin ligt vast op welke manier Zuiderzeeland wil omgaan met zijn bezittingen en investeringen. Verder vindt in 2016 de cyclische uitvoering plaats van de risicoanalyse (een methodische aanpak om mogelijk tegenvallers op financiële waarde te schatten). De

uitkomsten van de evaluatie van het Activabeleid en de risicoanalyse kunnen van invloed zijn op de netto lasten en de (samenstelling van de) reservepositie in de komende jaren. In 2017 staat de evaluatie van het reservebeleid gepland.

Organisatie en Personeel

2017 staat in het teken van het betrekken van het aangepaste hoofdkantoor en de regiokantoren. Van medewerkers wordt de komende jaren een andere houding verwacht die meer gericht is op samenwerking en het meer naar buiten treden van het waterschap. Dit vraagt een ontwikkelprogramma dat de medewerkers ondersteunt in het versterken van het vakmanschap en in de professionaliteit.

Het is uiteindelijk de wens om het nieuwe kantoorconcept ook door te voeren op de verschillende objecten (AWZI's en gemalen) van het waterschap. Hierbij worden mogelijk aanpassingen doorgevoerd op de kantoorruimtes van een aantal objecten. De verwachting is overigens dat dit niet leidt tot omvangrijke aanvullende investeringen

De Participatiewet (kort te duiden als: banen voor mensen met een arbeidsbeperking) komt ook bij de waterschappen in uitvoering. Naar verwachting leidt dit tot een geleidelijke aanpassing van de formatie. Hierover komt dit jaar een voorstel naar de AV. Daarnaast wordt gekeken hoe de trends en ontwikkelingen op het gebied van arbeid vertaald kunnen worden naar Zuiderzeeland. Dit doen we o.a. in Waterkracht-verband (employer branding). Deze ontwikkelingen vragen flexibiliteit van de organisatie in zowel capaciteit als gedrag en houding. Om het eerste te vergemakkelijken wordt het formatiebeleid herschreven. Het streven is om de Algemene Vergadering daarover dit jaar een voorstel te doen.

2.2 Programma Waterveiligheid

Versterking Drontermeerdijk (Reevediep in MJB)

Vanuit het programma Ruimte voor de Rivier is het project IJsseldelta-Zuid fase 1 opgepakt in het beheergebied van Waterschap Drents Overijsselse Delta. Het Rijk heeft in januari 2016 laten weten dat het inzet op versnelde uitvoering van IJsseldelta-Zuid fase 2, waarvan de versterking van de Drontermeerdijk onderdeel uitmaakt. De versnelde versterking van de Drontermeerdijk als onderdeel van dit project is van belang voor de waterveiligheid van Flevoland en als waterschap hebben we de afgelopen jaren ons hier actief voor ingezet.

Waterschap Zuiderzeeland wordt de uitvoerende partij voor de versterking van de Drontermeerdijk, inclusief aanleg van de N306 en het fietspad. De kanteldijken, bij de Hanzelijn, vallen buiten de scope van het project en een eventuele (toekomstige) versterking van de kanteldijken zal worden gefinancierd uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma met eigen bijdrage van het waterschap.

Voor de volledige fase 2 van IJsseldelta-Zuid is een taakstellend rijksbudget meegegeven van € 121 miljoen. Op dit moment bereidt het waterschap samen met regiopartners en het Rijk de planuitwerkingsfase voor. Kort na de zomer wordt hiervoor een bestuursovereenkomst getekend tussen het Rijk en de uitvoerende partners. In dezelfde periode neemt de minister van Infrastructuur en Milieu een beslissing over de start van de planuitwerkingsfase.

De uitvoerende partners, waaronder ons waterschap, zijn door het Rijk gevraagd de uitgaven in 2016 voor te financieren. Dit zal in 2017 worden terugbetaald. De voorfinanciering door ons waterschap wordt ingeschat op maximaal € 0,5 miljoen, met name bestaand uit engineerings- en personeelskosten.

Versterkingsopgave 3e toetsronde

Uit de 3^e toetsronde volgde een beperkte versterkingsopgave voor Zuiderzeeland: een aantal kunstwerken achter de Kadoelerkeersluis en een deel van de Drontermeerdijk

(waarvan een deel wordt opgepakt vanuit het project Reevediep). Met ingang van 2017 krijgen de primaire keringen achter de Kadoelerkeersluis een regionale status. Als de provincie de nieuwe norm voor deze keringen heeft vastgesteld (uiterlijk 2019) kunnen de kunstwerken opnieuw getoetst worden. Hiervoor zal de provincie ook nog een toets- en ontwerpinstrumentarium vaststellen. De komende tijd wordt bekeken hoe de resterende opgave (de 1,2 km Drontermeerdijk en de kanteldijk van de Hanzelijn) het beste aangepakt kan worden en welke stappen hier het beste doorlopen kunnen worden.

Maritieme Servicehaven in Noordelijk Flevoland

De ontwikkeling van een nieuwe werkhaven bij Urk heeft sinds de MJB meer concreet vorm gekregen. Het is nog onzeker of en op welke wijze de havenontwikkeling geïntegreerd kan worden met de versterkingsopgave. In 2016 komt meer helderheid of integratie meerwaarde oplevert en of voorfinanciering HWBP haalbaar is. Hiervoor starten Waterschap Zuiderzeeland en de provincie Flevoland dit jaar (met doorloop naar 2017) een onderzoek.

Ontwikkelingen Waterveiligheid

Naast de hierboven geschetste ontwikkelingen, spelen de komende jaren nog enkele grote onderwerpen op het gebied van waterveiligheid, waarbij een toenemende capaciteitsbehoefte voorzien wordt. In de planperiode en daarna worden alle primaire keringen aan de hand van het nieuwe Wettelijk Beoordelingsinstrumentarium (WBI) beoordeeld. Deze beoordeling en de opgaven die daaruit voortkomen vragen extra inzet van de organisatie. Ook de implementatie van het plan van aanpak Zorgplicht en de werkzaamheden die hieruit voortkomen zoals de inspectie- en onderhoudsplannen leiden tot een capaciteitsvraagstuk.

2.3 Programma Voldoende Water

Bodemdaling

Bodemdaling is in ons gebied een belangrijke trend. Deze leidt tot afname van de bodemberging en minder drooglegging. In het gebied ten noordwesten van Schokland zetten we in op drie sporen: afwegen van een optimalisatiemaatregel voor de korte termijn, innovatie in samenwerking met agrariërs en in samenwerking met provincie en gemeente vormgeven van een transformatieproces voor de langere termijn. Momenteel wordt aan een plan van aanpak voor de langere termijn gewerkt, waarbij ook de omgeving betrokken zal worden. De financiële betekenis van dit langetermijnsplan is nu nog onzeker en afhankelijk van afspraken met gemeente en provincie en draagvlak in het gebied.

Toekomstbestendig watersysteem

In 2016 wordt gestart met een onderzoek naar de robuustheid van het Flevolandse watersysteem op de langere termijn. Het onderzoek richt zich eerst op een analyse door middel van een brede watersysteemverkenning. Op basis hiervan kunnen eventuele toekomstige knelpunten gesignaleerd en mogelijk systeeminterventies geïnventariseerd worden. De kosten voor de analysefase zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. Het vervolg na de analysefase is afhankelijk van de uitkomsten. Een eventueel vervolg kan ook financiële consequenties hebben.

Actieplan Bodem en Water: Bodemverdichting

Het Actieplan Bodem en Water (ABW) is een samenwerking met LTO en de provincie Flevoland, gericht op waterkwaliteit en waterkwantiteit. In 2015 heeft het waterschap onder de vlag van het ABW een studie laten uitvoeren naar trends in bodemkwaliteit en de betekenis hiervan. Deze studie laat zien dat bodemverdichting een mogelijk knelpunt is. In de komende planperiode wordt verder onderzoek gedaan naar de omvang en impact van dit knelpunt. Ook wordt een bewustwordingstraject gestart. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen keuzes worden voorgelegd voor het vervolg.

2.4 Programma Schoon Water

Beleid rioolgemalen/persleidingen

In de komende planperiode wordt gewerkt aan nieuw beleid op het gebied van verantwoordelijkheid, beheer en de bekostiging van rioolgemalen en persleidingen. Dit gebeurt in overleg met de gemeenten. Dit nieuwe beleid heeft mogelijk financiële consequenties.

Ontwikkelingen waterkwaliteit en afvalwater

Op het gebied van waterkwaliteit is een aantal ontwikkelingen zichtbaar dat in de komende planperiode verder vorm krijgt en ook mogelijk financiële consequenties kan hebben. De komende jaren zal de aandacht voor de aanwezigheid van microplastics en medicijn-resten in het oppervlaktewater toenemen. Het gaat hierbij zowel om het beter in beeld brengen van de risico's als het verminderen van de emissies door zowel een bron- als een end-of-pipe-benadering. Met name pilots die gericht zijn op het vergroten van de bewustwording van inwoners over de risico's en de rol die zij hierin kunnen vervullen, vragen extra inspanning. Op het vlak van zwerfafval wordt in de komende planperiode ingezet op een verbreding van de succesvolle aanpak van plastic zwerfafval in Lelystad naar andere gemeenten binnen het beheergebied. .

Op innovatiegebied van de afvalwaterketen kunnen de ontwikkelingen bij Oosterwold, vliegveld Lelystad en de Floriade extra inspanning en budget vragen. Onder andere doordat het waterschap daarin mogelijk een actievere rol wil pakken.

Ook op het vlak van monitoring van de waterkwaliteit en -kwantiteit zijn ontwikkelingen zichtbaar. Betrouwbare water- en stoffenbalansen van het beheergebied zijn nodig om de KRW-opgave voor de agrarische sector op het gebied van nutriënten beter in beeld te krijgen (wat is realistisch haalbaar). Daarnaast kunnen deze gegevens input vormen voor kwantitatieve verkenningen in het kader van bijvoorbeeld de wateraanvoer en bemalingsregimes. Recente inzichten laten zien dat, in aanvulling op de reguliere monitoring, continuumetingen op relevante afvoerpunten tot nieuwe inzichten leiden die belangrijk zijn voor de kalibratie van de meetgegevens in modellen. Deze metingen vragen om extra financiële middelen.

Innovatie Schoon Water

Torwash

Torwash is een methode om de ontwatering van zuiveringsslib aanzienlijk te verbeteren en duurzame energie en grondstoffen te kunnen produceren. Zuiderzeeland heeft hiernaar in 2016 een verkennend onderzoek gedaan. Het zuiveringsslib wat na Torwash is ontwaterd, is flink droger dan nu het geval is. In potentie kan een flinke besparing in de kosten voor slibeindverwerking gerealiseerd worden, maar ook kan een behoorlijke bijdrage geleverd worden aan de opwekking van duurzame energie. Het slib kan mogelijk ook als biobrandstof worden ingezet. Naar verwachting gaat Zuiderzeeland met een consortium bestaande uit 3 bedrijven, STOWA en 2 andere waterschappen vanaf halverwege 2016 een aanvullend onderzoek starten. In mei 2016 zal meer bekend worden evenals de financiële en personele consequenties. Op korte termijn zal u hierover nader worden bericht.

Grondstoffen uit afvalwater

In de komende planperiode wordt een aantal onderzoeken opgestart om waardevolle stoffen, zoals cellulose en fosfaat uit afvalwater te halen. Hierbij werken we samen met andere waterschappen en in Waterkracht-verband. Terugwinnen van grondstoffen uit afvalwater kan een belangrijke bijdrage leveren aan de circulaire economie, dan wel aan het invulling geven aan het duurzaamheidsvraagstuk en aan een stukje doelmatigheid. Deze onderzoeken hebben mogelijk financiële en personele consequenties.

3 Financieel kader

In het hoofdstuk 'Financieel kader' worden de uitgangspunten en financiële ontwikkelingen weergegeven die invloed hebben op de concept Meerjarenbegroting 2017-2020. Ook wordt ingegaan op de reserve-inzet en de tarieven.

3.1 Startpositie MJB 2016-2019

Op 24 november 2015 heeft de Algemene Vergadering de Meerjarenbegroting 2016-2019 vastgesteld. Hierbij zijn de netto lasten van de programma's Algemeen, Waterveiligheid, Voldoende water en Schoon water vastgesteld conform de in de onderstaande tabel vermelde bedragen.

TABEL 3.1 NETTO LASTEN VAN DE PROGRAMMA'S UIT DE MJB 2016-2019 (IN MILJOENEN EURO'S)

	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<i>Netto lasten</i>				
Programma Algemeen	20,5	21,0	21,2	21,2
Programma Waterveiligheid	7,1	7,3	7,1	7,3
Programma Voldoende water	20,0	19,3	19,8	19,5
Programma Schoon water	21,0	21,5	22,5	22,8
Totaal netto lasten	68,7	69,0	70,6	70,9

3.2 Uitgangspunten en besluitvorming

De conceptmeerjarenbegroting wordt gebaseerd op de huidige meerjarenbegroting en alle nieuwe besluiten sinds de vaststelling van de MJB 2016-2019 en actualisaties op basis van beschikbare informatie en kengetallen. Voor de demografische en economische kengetallen wordt verwezen naar de bijlage.

3.2.1 Kengetallen

Op basis van de kengetallen opgenomen in de bijlage is zichtbaar dat de economie van ons beheergebied aantrekt, zowel op het gebied van de huizenmarkt (WOZ-waardeontwikkeling) als economische groei en werkloosheid. Voor de uitgangspunten die gehanteerd worden, betekent dit dat een gedeeltelijke herijking nodig is. Het college van DenH stelt voor de volgende uitgangspunten te hanteren bij het opstellen van de concept Meerjarenbegroting 2017-2020:

TABEL 3.2 DEMOGRAFISCHE EN ECONOMISCHE KENGETALLEN

	Voorjaarsnota 2017-2020		Meerjarenbegroting 2016-2019	
	2017	2018 e.v.	2016	2017 e.v.
Groei prognose huishoudens (eenheden)	800	800	800	800
Inflatie	1,25%	1,5%	1,25%	1,5%
Loonontwikkeling	2,5%	2,5%	2,0%	2,0%
Rente lang	2,0%	3,0%	2,0%	3,0%
Rente kort	0,1%	0,5%	0,1%	0,5%

3.2.2 Besluitvorming en actualisaties

Sinds de vaststelling van de meerjarenbegroting is een aantal besluiten genomen en heeft een aantal actualisaties plaatsgevonden. Deze zijn in onderstaande tabel weergegeven:

TABEL 3.3 NETTO LASTEN VAN DE CONCEPT MJB 2017-2020 (IN MILJOENEN EURO'S)

	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020 ¹
<i>Basis: Meerjarenbegroting 2017-2019</i>	69,0	70,6	70,9	70,9
Mutatie kapitaallasten	-0,7	-0,8	-0,4	-0,7
Bijstelling rente over reserves	0,6	0,6	0,6	0,6
Loonontwikkeling en inflatie	-	0,1	0,2	1,2
Ontwikkeling zuiveringsbeheer	-	-	-	0,2
Bijstelling bijdrage HWBP	-0,1	0,1	-	-
Aanvullende taakstelling SBW	-	-	-0,1	-0,1
Bijstelling dotatie pensioenvoorziening bestuurders	0,1	0,1	0,1	0,1
Vervallen fte MVO per 2020	-	-	-	-0,1
Ambitie duurzame oevers	0,8	0,5	1,0	1,5
Diversen (afrondding)	-	-0,1	-0,1	-0,2
Totaal netto lasten	69,7	71,1	72,2	73,4

Mutatie kapitaallasten en Bijstelling rente over reserves

De investeringsplanning voor de komende jaren is als bijlage bij deze Voorjaarsnota gevoegd. Hierin is zowel de stand van zaken m.b.t. de lopende projecten weergegeven als de actualisatie van de toekomstige projecten. De omvang van de totale investeringsplanning voor de jaren 2017-2020 is licht naar boven bijgesteld. Een aantal investeringsuitgaven dat begroot was voor 2015/2016 is vertraagd. Daarnaast zijn investeringsramingen op een aantal plaatsen verhoogd. De belangrijkste hiervan is het project Samen Beter Werken, waar gekozen is voor aanvullende investeringen in de verduurzaming van het pand. Ook is vanaf 2018 rekening gehouden met een investeringsraming van € 0,5 miljoen per jaar voor software. (Dit was niet opgenomen in de Meerjarenbegroting 2016-2019 als gevolg van het feit dat het huidige IBP3 afloopt in

¹ Het jaar 2020 maakt geen onderdeel uit van de huidige meerjarenbegroting. Voor het jaar 2020 is het begrotingsjaar 2019 als uitgangspunt genomen.

2017, maar het wordt niet reëel geacht om totaal geen investeringsbedragen voor ICT op te nemen na 2017).

Ten opzichte van de meerjarenbegroting is de komende jaren sprake van een daling van de kapitaallasten tussen € 0,4 miljoen en € 0,8 miljoen per jaar. Voor veruit het grootste deel (€ 600.000) wordt dit echter veroorzaakt door een lagere rente die (boekhoudkundig) over de reserves wordt berekend. Hier staat een exact gelijk bedrag aan lagere opbrengsten over reserves tegenover. De overige verschillen worden veroorzaakt door enerzijds licht hogere investeringen (nadelig effect) en een lagere rente (voordelig effect).

Loonontwikkeling en inflatie

In de Meerjarenbegroting 2016-2019 is uitgegaan van een inflatiepercentage van 1,25% voor het jaar 2016 en 1,5% voor 2017 en verder. Voor de loonontwikkeling is uitgegaan van 2%. In de Voorjaarsnota zijn de percentages voor de inflatie herhaald, oftewel 1,25% in 2017 en 1,5% in de jaren daarna. Voor de loonontwikkeling is uitgegaan van 2,5%, omdat de verwachting van de loonontwikkeling (1,7% obv CPB) in combinatie met de salarisontwikkeling (ca. 0,8%) uitkomt op 2,5%. De aanpassing van dit percentage leidt tot een beperkte stijging van de lasten. (zie bijlage voor kengetallen).

Ontwikkeling zuiveringsbeheer

In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met jaarlijks toenemende vervuilingseenheden. Deze toename van het aantal te zuiveren eenheden leidt ook tot een toename van de lasten. Hiervoor is jaarlijks een bedrag van € 0,15 miljoen opgenomen. Aangezien 2020 een nieuwe schijf is, is dit bedrag daar toegevoegd.

Bijstelling bijdrage HWBP

In 2011 hebben Rijk, waterschappen, provincies, gemeenten en waterbedrijven het Bestuursakkoord Water ondertekend. In het Bestuursakkoord Water is opgenomen dat het Rijk en de waterschappen de kosten voor dijkversterkingen uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) 50/50 delen. Hiervoor betalen waterschappen jaarlijks een (solidariteits)bijdrage. De bijdrage per waterschap wordt bepaald op basis van het aantal huishoudens en de WOZ-waarde van gebouwd en wordt geïndexeerd op basis van de index voor bruto overheidsinvesteringen.

In de Voorjaarsnota is rekening gehouden met een bijdrage voor het HWBP van € 3,7 miljoen in 2017, € 3,6 miljoen in 2018 t/m 2020. Deze ramingen zijn gebaseerd op een schatting van de solidariteitsbijdrage per waterschap vanuit de Unie van Waterschappen. In de komende maanden zal deze schatting naar verwachting nog een keer worden geactualiseerd.

Aanvullende taakstelling SBW

Tijdens de AV-vergadering van 26 april 2016 heeft de Algemene Vergadering besloten om extra krediet beschikbaar te stellen voor het project Samen Beter Werken. De kapitaallasten als gevolg van dit aanvullende krediet moeten vanaf 2019 taakstellend terugverdiend worden vanuit aanvullend doelmatigheidsvoordeel.

Bijstelling dotatie pensioenvoorziening bestuurders

In de afgelopen jaren was in de meerjarenbegroting steeds rekening gehouden met een extra benodigde dotatie aan de pensioenvoorziening bestuurders. Deze extra dotatie is met ingang van 2016 komen te vervallen, in de verwachting dat de pensioenopbouw vanaf 2016 zou overgaan naar het ABP. Dit is niet doorgegaan, waardoor in de huidige Voorjaarsnota weer rekening is gehouden met een extra dotatie.

Vervallen formatie MVO

Vanaf 2020 vervalt een tijdelijke formatieplaats voor de medewerker MVO/Innovatie.

Ambitie duurzame oevers

Tijdens de AV-vergadering van 29 maart 2016 heeft de Algemene Vergadering de ambitie uitgesproken om ca. 150 kilometer duurzame en natuurvriendelijke oevers aan te leggen

in de periode 2017-2021, onder de voorwaarde dat voor de daadwerkelijke realisatie een financiële bijdrage uit de subsidieregeling POP3 ontvangen wordt. In de voorliggende Voorjaarsnota is deze ambitie, eveneens onder voorbehoud van de financiële bijdrage uit de subsidieregeling POP3, vertaald.

Diversen (afrondding)

De afronding op hele tonnen leidt in enkele gevallen tot een hoger bedrag, waardoor de totaalstelling niet meer overeenkomt met de totaalstelling waarbij op basis van werkelijk bedrag gerekend wordt. Een voorbeeld is de ontwikkeling zuiveringsbeheer. Het gaat hier om € 150.000 (€ 0,15 mln). In vorenstaande tabel (TABEL 3.3) is echter € 0,2 miljoen opgenomen, omdat gerekend wordt met hele tonnen. Dit leidt al tot een verschil van € 50.000.

3.2.3 Nog niet vertaalde ontwikkelingen

In de hierboven weergegeven TABEL 3.73 zijn de ontwikkelingen beschreven in hoofdstuk 2 niet financieel vertaald, omdat de financiële impact van deze ontwikkelingen niet bekend is. In de periode tot de meerjarenbegroting en in 2017 wordt er meer duidelijkheid verwacht op onderwerpen als het Activabeleid, de omgevingswet en het IBP 4. Deze onderwerpen worden, indien bekend, meegenomen bij de Meerjarenbegroting 2017-2020.

3.3 Ontwikkeling reservepositie

In het reservebeleid van het waterschap ligt vast, dat de gewenste totale reserveomvang van het waterschap tussen de € 20 miljoen en € 30 miljoen bedraagt. Om de huidige financieel gezonde positie te behouden, is het van belang dat de reservepositie de komende jaren binnen deze bandbreedte blijft.

Het totaal van de reserves bedraagt eind 2015 € 26,0 miljoen. In onderstaande TABEL 3.4 is een overzicht gegeven van de stand van de reserves eind 2015. De jaarrekening 2015 zal in de AV-vergadering van mei worden vastgesteld. Op dit moment is verondersteld dat het resultaat zal worden bestemd conform het voorstel zoals dat aan de AV wordt aangeboden bij de jaarstukken.

TABEL 3.4 RESERVEPOSITIE EIND 2015 VOLGENS DE (CONCEPT) JAARREKENING 2015 EN EIND 2016 VOLGENS MEERJARENBEGROTING 2016-2019 (IN MILJOENEN EURO'S)

	Eind 2015	Begroet 2016
Risico reserve per taak		
Watersysteemtaak	5,9	5,9
Zuiveringstaak	4,0	4,0
<i>Totaal risico reserve per taak</i>	9,9	9,9
Algemene reserve		
Watersysteemtaak	2,6	2,6
Zuiveringstaak	4,2	4,2
<i>Totaal algemene reserve per taak</i>	6,8	6,8
Tariefegalisatie reserve		
Watersysteemtaak		
- Basis deel	1,5	1,5
- Flexibel deel	4,4	4,0
Zuiveringstaak		
- Basis deel	1,0	1,0
- Flexibel deel	0,2	1,0
<i>Totaal tariefegalisatie reserve per taak</i>	7,1	7,5
Bestemmingsreserves		
Bestemmingsreserve stedelijk water	0,3	-

Bestemmingsreserve duurzame oevers	0,3	-
Bestemmingsreserve buitendijks	0,2	-
Bestemmingsreserve huisvesting, ICT en mobiele communicatie	0,4	-
Bestemmingsreserve duurzame energie	1,0	0,7
<i>Totaal bestemmingsreserves</i>	<i>2,2</i>	<i>0,7</i>
Totaal reserves	26,0	24,9

De reserveomvang laat zien dat er eind 2016 nog voldoende reserves zijn om binnen de vastgestelde bandbreedte van € 20 tot € 30 miljoen te blijven. In het flexibele deel van de tariefegalisatie-reserve is eind 2015 nog ca. € 4,6 miljoen beschikbaar om een gematigde tariefsontwikkeling te bewerkstelligen, waarbij het wel zo is, dat een volledige inzet hiervan zou leiden tot een totale reserveomvang onder de € 20 miljoen aan het eind van de planperiode. In het vaste deel (basis) is € 2,5 miljoen beschikbaar. Dit deel kan ingezet worden om schommelingen op te heffen gedurende de planperiode. Aan het eind van de planperiode dient het basisdeel weer € 2,5 miljoen te zijn.

3.4 Belastingeenheden

Naast het begrotingsvolume zijn de belastingeenheden bepalend om voor de MJB 2017-2020 tarieven te kunnen berekenen. Met name in Flevoland vraagt dit specifiek de aandacht. Het is een gebied met een relatief groot landelijk gebied, maar ook met grote stedelijke ontwikkelingen die zich moeilijk laten voorspellen. Het gebruik van optimistische groeiscenario's heeft een verlagend effect op de tarieven, maar als deze groei tegenvalt, leidt dit tot lagere opbrengsten dan begroot. Daardoor ontstaat een gerede kans op een negatief jaarrekeningresultaat, waardoor reserves moeten worden aangesproken. Daarom is in het verleden gekozen voor een lijn, waarbij de groei conservatief realistisch wordt geprognosticeerd.

Bij de opstelling van de Voorjaarsnota is bekeken in hoeverre het nodig dan wel mogelijk is om de belastingeenheden uit de meerjarenbegroting bij te stellen. Omdat de aanslagoplegging voor 2016 nog voor een belangrijk deel moet plaatsvinden, is er op dit moment nog onvoldoende informatie beschikbaar om de eenheden bij te stellen. Daarom wordt in de Voorjaarsnota nog steeds uitgegaan van de belastingeenheden zoals die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. Bij de cijfers voor de Meerjarenbegroting 2017-2020 zal de aanslagoplegging 2016 een belangrijke basis vormen voor de bepaling van de eenheden in de meerjarenbegroting. Er zal dan een nieuwe inschatting gemaakt worden voor de belastingeenheden in de komende jaren. Op dat moment zal er naar verwachting ook een definitief inzicht beschikbaar zijn in de effecten van de afhandeling van de natuurbezwaren op de eenheden.

TABEL 3.5 BELASTINGEENHEDEN VOOR DE JAREN 2017-2020 OBV MJB 2016-2019

Belastingeenheden	2016 (begr)	2017	2018	2019	2020
Wooneenheden	157.200	158.000	158.800	159.600	160.400
WOZ waarde (in € miljard)	38,4	39,2	40,0	40,7	41,5
Hectares ongebouwd	107.660	107.620	107.580	107.540	107.500
Hectares natuur	118.200	118.200	118.200	118.200	118.200
Zuiveringsheffing woningen	380.300	382.200	384.100	386.000	387.900
Zuiveringsheffing bedrijven	113.100	113.700	114.300	114.900	115.500
Verontreinigingsheffing	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000

TABEL 3.6 KWIJTSCHELDINGSEENHEDEN VOOR DE JAREN 2016-2020

Kwijtscheldingseenheden	2016	2017	2018	2019	2020
Wooneenheden	8.200	8.200	8.200	8.200	8.200
Zuiveringsheffing woningen	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000

3.4.1 Kostentoedeling

Op 24 september 2013 heeft de Algemene Vergadering de vanaf het belastingjaar 2014 geldende Kostentoedelingsverordening watersysteembeheer vastgesteld. Formeel moet de Kostentoedelingsverordening minimaal eens in de vijf jaren worden herzien. De AV heeft, naar aanleiding van het onderzoek van extern onderzoeksbureau Tauw in 2014, geconcludeerd dat in het licht van een consistent en uitlegbaar tarievenbeleid het alleen bij substantiële wijzigingen wenselijk is de Kostentoedelingsverordening aan te passen. Op dit moment zijn er geen substantiële wijzigingen. Daarom concludeert het college van DenH dat de Kostentoedelingsverordening niet aangepast hoeft te worden.

3.5 MJB 2017-2020

In TABEL 3.7 is de vastgestelde Begroting 2016 weergegeven en de concept begrotingsomvang 2017-2020 per programma.

TABEL 3.7 BEGROTINGSOMVANG 2016 EN DE CONCEPT BEGROTINGSOMVANG 2017-2020 PER PROGRAMMA (IN MILJOENEN EURO'S)

Alle Programma's	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Programma Algemeen	21,9	22,7	23,0	23,2	23,4
Programma Waterveiligheid	7,5	7,0	7,0	7,1	7,2
Programma Voldoende water	20,5	19,4	19,6	20,0	20,6
Programma Schoon water	22,2	20,5	21,3	21,8	22,1
Totaal netto lasten	68,7	69,6	70,9	72,1	73,3

De begrotingsomvang vanaf 2017 ligt hoger dan de Meerjarenbegroting 2015-2019 (zie ook TABEL 3.3). Deze stijging in het begrotingsvolume komt met name door de vertaling van de ambitie rondom de aanleg van duurzame oevers in de periode 2017-2021. Deze ambitie kent het voorbehoud dat een financiële bijdrage vanuit de subsidieregeling POP3 toegekend moet worden.

Formatie

In Tabel 3.8 is het verloop van de formatie weergegeven voor de komende jaren.

TABEL 3.8 - FORMATIE 2016-2020

Formatie Zuiderzeeland	2016 (begr)	2017	2018	2019	2020
Vaste formatie	259,4	259,4	259,4	259,4	259,4
Tijdelijke formatie	1,8	0,8	0,8	0,8	0

Totaal	261,2	260,2	260,2	260,2	259,4
--------	-------	-------	-------	-------	-------

De formatie van Waterschap Zuiderzeeland voor het jaar 2017 bedraagt 260,2 fte. Dit bestaat uit 259,4 fte vaste formatie en 0,8 fte tijdelijke formatie. De tijdelijke formatieplaats (0,8 fte medewerker MVO) vervalt per 1 januari 2020. Per 1 januari 2017 is de tijdelijke formatieplaats van 1 fte voor medewerker digitale informatievoorziening vervallen.

4 Tot slot

De Voorjaarsnota schetst de uitdagingen die in de komende planperiode en daarna op ons afkomen. Het beeld is divers, op alle terreinen spelen onderwerpen die aandacht vragen. Op de langere termijn zien we uitdagingen die we nog niet eerder op ons pad zijn tegengekomen. Dit vraagt om, samen met de omgeving, te kijken hoe we deze onderwerpen kunnen oppakken. Strategische positionering hierop en op andere onderwerpen krijgt onder andere vorm via het Visietraject 2020-2045.

Onze financiële positie is gezond en de geactualiseerde cijfers bevestigen dit beeld. Er is de afgelopen jaren gestuurd op een scherpe begroting en de resultaten daarvan zijn te zien in de jaarresultaten die ieder jaar kleiner zijn geworden. De reserveomvang ontwikkelt zich richting de onderste helft van de bandbreedte (20-30 miljoen) en bij de inzet van de tariefegalisatiereserve in de komende planperiode moet daarmee rekening gehouden worden.

Het vasthouden aan de ambitie van de lastendrukontwikkeling uit van de Meerjarenbegroting 2016-2019 (stijging heffingsopbrengst watersysteemtaak 1,75% en 0% voor de zuiveringstaak) wordt een moeilijke opgave. Enerzijds door de beleidsvoorstellen die naar verwachting in de periode tot de behandeling van de meerjarenbegroting richting de Algemene Vergadering komen. Het gaat dan om onderwerpen als het activabeleid, de businesscases op Energie en Gemalen, de keuzes in het Masterplan Duurzame Energie en het InformatieBeleidsPlan 4. Anderzijds zijn er in de planperiode en daarna ontwikkelingen (o.a. versterkingsopgaven, vervanging hoofdgemalen, nieuwe normering keringen) die mogelijk een grote financiële impact hebben.

Het college van DenH heeft de ambitie om de kosten niet op te laten lopen, tenzij er sprake is van 'de kost gaat voor de baat uit'. Dit betekent ook dat het college vast wil houden aan een gematigde tariefsontwikkeling zonder dat dit ten koste gaat van de gezonde financiële positie.

Vanuit het geschetste beeld van ontwikkelingen en de ambitie van het college is gekeken naar de mogelijkheden om de ambitie op lastendrukontwikkeling uit de MJB vast te kunnen houden. Een analyse laat zien dat een beperkte kostenverhoging reeds betekent dat de ambitie voor de zuiveringstaak losgelaten moet worden. Ook bij de watersysteemtaak moet de ambitie al snel losgelaten worden, maar mag de kostenverhoging iets groter zijn. Dit betekent dus dat reeds bij een beperkte kostenverhoging de lastendrukontwikkeling uit de meerjarenbegroting onder druk komt te staan. De conclusie die hieruit voortvloeit is dat er de komende periode bewuste keuzes gemaakt moeten worden waarbij ambitieniveau en lastendrukontwikkeling zorgvuldig tegen elkaar moeten worden afgewogen.

Zoals aangegeven, worden met betrekking tot enkele genoemde ontwikkelingen nog voor de behandeling van de meerjarenbegroting voorstellen aan het bestuur verwacht, inclusief de financiële consequenties. Bij de thematische behandeling van de MJB 2017-2020 in oktober 2016 zullen op basis van besluitvorming en de dan bekende informatie met betrekking tot belastingeenheden concrete voorstellen voor lastendrukscenario's besproken kunnen worden.

Bijlage: Demografische en economische kengetallen

In deze bijlage worden de sociaaleconomische ontwikkelingen voor de komende periode geschetst. Het gaat om variabelen die van invloed zijn op het begrotingsvolume en de tarieven.

Demografische cijfers

Ontwikkeling wooneenheden

Voor de ontwikkeling van de belastingeenheden zijn de bevolkingsprognose en de prognoses van de woningvoorraad en de huishoudens relevant. Over deze laatste twee onderwerpen zijn geen recente prognoses bekend, waardoor deze gegevens hier niet gepresenteerd worden.

TABEL 3.1 BEVOLKINGSPROGNOSE PROVINCIE FLEVOLAND (2015-2030)

Gemeenten	2015	2020	2025	2030	Jaarlijkse stijging 2016-2020
Almere	198.315	205.900	222.900	244.400	1.517
Lelystad	76.810	77.700	79.300	81.000	178
Dronten	40.616	43.000	44.800	45.700	477
Zeewolde	22.093	22.400	23.600	24.800	61
Urk	19.989	21.400	23.000	24.600	282
Noordoostpolder	46.432	47.400	48.000	48.700	194
Totaal	404.255	417.800	441.600	469.200	2.709

Bron: CBS

De hierboven weergegeven tabel over de bevolkingsprognose laat een stijgende lijn zien in het inwoneraantal. Ook de oudere data over woningvoorraad en huishoudens laat een toename zien. De toename in huishoudens is sterker dan de bevolkingsgroei. Dit komt door meer eenpersoonshuishoudens, met name als gevolg van vergrijzing en de trend dat ouderen langer zelfstandig blijven wonen. De jaarlijkse stijging in inwoneraantal in de provincie Flevoland ligt rond de 2.700 personen.

De groeiprognozes van de wooneenheden worden gebaseerd op gegevens van GBLT. Aangezien er geen nieuwe cijfers bekend zijn, wordt voor de groeiprognoze van de wooneenheden uitgegaan van de uitgangspunten van de MJB 2016-2019. Hierin is uitgegaan van een toename van het aantal wooneenheden met 800 per jaar.

Ontwikkeling WOZ waarde

Dat de economie zich hersteld heeft, blijkt uit de kleine stijging van de WOZ-waarden van de objecten in vrijwel het gehele beheergebied. De WOZ-waarde is gebaseerd op de waarden van de objecten op een peildatum. Voor de eerste jaarschijf van deze Voorjaarsnota zal het gaan om de peildatum 1 januari 2016. Op basis van deze WOZ-waarden worden de belastingen in het belastingjaar 2017 bepaald.

TABEL 3.2 ONTWIKKELING WOZ-WAARDE PROVINCIE FLEVOLAND

Gemeente	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Almere	- 2,3 %	- 2,4 %	- 4,2 %	- 2,9 %	1,5 %
Lelystad	- 2,2 %	- 4,6 %	- 4,7 %	- 3,2 %	0,2 %
Dronten	- 2,8 %	- 1,2 %	- 7,9 %	- 1,7 %	1,1 %
Zeewolde	- 1,3 %	- 3,0 %	- 0,1 %	- 2,5 %	-3,2 %
Urk	- 1,7 %	- 3,1 %	- 4,1 %	- 0,8 %	0,9 %
Noordoostpolder	- 2,1 %	- 3,5 %	- 5,2 %	- 1,5 %	0,7 %

Bron: Waarderingskamer (www.waarderingskamer.nl): overzichten per gemeente). Gemiddelde waardestijging woningen tussen 1-1-2010 – 1-1-2015.

De landelijke WOZ-waarde stijgt in 2016 met gemiddeld 1,2%. In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland stijgt in alle gemeenten de WOZ-waarde, behalve in de gemeente Zeewolde (-3,2%). Voor het gehele beheergebied wordt uitgegaan van een gemiddelde WOZ-waardeontwikkeling van 1,5% voor bestaande objecten.

Economische groeicijfers

Economische groei

In 2015 is de economie van Nederland gegroeid met 1,9%. Voor 2016 wordt een vergelijkbare groei van 1,8% verwacht en in 2017 van 2,0%. De economie van Flevoland is in 2015 duidelijk harder gegroeid dan die van Nederland, namelijk met 3,0%. Ook voor 2016 zijn de voorspellingen gunstiger, namelijk een groei van 2,8%.

TABEL 3.3 ECONOMISCHE GROEI ALS STIJGING VAN BBP IN %

	2015	Verwachting 2016	Verwachting 2017
Flevoland (ING)	3,0%	2,8%	
Nederland (ING)	2,0%	2,5%	
Nederland (CPB)	1,9%	1,8%	2,0%

In bovenstaande tabel zijn, naast de cijfers van ING, waarbij ook een regionaal beeld gepresenteerd wordt, ook de cijfers van het Centraal PlanBureau opgenomen. Deze cijfers bieden een doorkijk naar 2017. Zowel de regionale als de landelijke cijfers van ING zijn opgenomen, zodat vergelijking op basis van dezelfde definities plaats vindt.

Werkloosheidscijfer

Net als voorgaande jaren laat Flevoland in 2015 een hoger werkloosheidscijfer (8,8%) zien dan het landelijk gemiddelde (6,9%). Door de verwachte economische groei in 2016 en 2017 is de verwachting dat de werkloosheid gaat dalen. Voor Nederland betekent dit in 2016 een gemiddeld werkloosheidspercentage van 6,5% en voor Flevoland van 8,4%. In 2017 wordt een landelijk werkloosheidspercentage van 6,3% verwacht.

TABEL 3.4 WERKLOOSHEID ALS % VAN DE BEROEPSBEVOLKING

	2015	Verwachting 2016	Verwachting 2017
Flevoland (ING)	8,8%	8,4%	
Nederland (ING)	6,9%	6,5%	
Nederland (CPB)	6,9%	6,5%	6,3%

In bovenstaande tabel zijn naast de cijfers van ING, waarbij ook een regionaal beeld gepresenteerd wordt, ook de cijfers van het Centraal PlanBureau opgenomen. Deze cijfers bieden een doorkijk naar 2017. Zowel de regionale als de landelijke cijfers van ING zijn opgenomen, zodat vergelijking op basis van dezelfde definities plaats vindt.

Inflatie en koopkracht

Inflatie heeft gevolgen voor de koopkracht als de lonen zich niet gelijk ontwikkelen aan de inflatie. Op Europees niveau wordt een inflatiepercentage nagestreefd van 2%, omdat dit gunstig is voor de economie op langere termijn. De inflatie lag het afgelopen jaar op 0,2%. Het Centraal Planbureau gaat voor 2016 uit van een inflatie van 0,3%. Voor 2017 is de verwachting dat de inflatie rond 1,0% uit zal komen. De Nederlandsche Bank verwacht voor 2016 een inflatie van 1,4%.

De GWW-index (grond-, weg- en waterbouw) gaat uit van voor het waterschap van belang zijnde onderdelen. Daarom kijkt het waterschap zowel naar de consumenteninflatie als naar de GWW-inflatie. De ervaring leert dat deze index sterk kan fluctueren per jaar of zelfs per kwartaal. De verwachte GWW-index voor 2016 wordt geschat op basis van de geschatte GWW-inflatie van januari 2016. Dit betreft een inflatie van -0,9%. Dit betekent dat verwacht wordt dat de prijzen in de GWW-sector dalen. Over het jaar 2015 was sprake van een daling van de prijzen van 2,5%.

Ook bij de loonontwikkeling is het effect van de aantrekkende economie te merken, doordat de loonontwikkeling stijgt. Voor 2016 wordt een ontwikkeling van 1,5% verwacht tegen 1,2% in 2015. De loonontwikkeling is groter dan de inflatie, waardoor de koopkracht toeneemt. De verwachting is dat deze in 2016 met 2,3% toeneemt en in 2017 een lichte terugval kent naar 0,2% stijging.

TABEL 3.5 INFLATIE EN KOOPKRACHT (OBV CPB)

	2014	2015	Verwachting 2016	Verwachting 2017
Consumenteninflatie (tov 1 jaar eerder)	0,3%	0,2%	0,3%	1,0%
GWW-index (tov 1 jaar eerder)	0,4%	-2,5%	-0,9*%	n.n.b.
Loonontwikkeling (tov 1 jaar eerder)	1,0%	1,2%	1,5%	1,7%
Koopkracht (tov 1 jaar eerder)	1,4%	1,0%	2,3%	0,2%

* Verwachting januari 2016

In de Meerjarenbegroting 2016-2019 is voor de inflatie- en loonontwikkeling uitgegaan van percentages van respectievelijk 1,5% (1,25% in 2016) en 2,0%. Op basis van de hiervoor geschatte ontwikkelingen is het voorstel om voor de inflatie en loonontwikkeling voor het jaar 2017 uit te gaan van een stijging van respectievelijk 1,25% en 2,5%. Voor de jaren daarna wordt voor de inflatie uitgegaan 1,5% en voor de loonontwikkeling van 2,5%. In het percentage loonontwikkeling zit ook de verwachte salarisontwikkeling opgenomen van medewerkers die nog niet op het maximum van hun salarisschaal zitten en de mutatie in werkgeverslasten.

Rente

De rentestand is nog altijd historisch laag voor zowel de korte als de lange rente. Voor het waterschap is dit gunstig, omdat hierdoor goedkoop geld geleend kan worden. De rente voor een 10-jarige geldlening voor het waterschap ligt op dit moment rond de 1%. De korte rente is zelfs negatief, waardoor het waterschap geld toe krijgt bij het afsluiten van een kortlopende lening. De verwachting van een aantal grote financiële instellingen is dat de korte rente het komend jaar nog verder daalt. Voor de lange rente wordt een geringe stijging verwacht.

In de Voorjaarsnota is voor de korte rente rekening gehouden met een percentage van 0,1% voor 2017 en 0,5% voor 2018 en verder. Voor rente op langlopende leningen is

rekening gehouden met een percentage van 2% op de leningen die moeten worden afgesloten in 2016 en 2017 en voor de jaren daarna is rekening gehouden met een lange rente van 3%.

TABEL 3.6 RENTE

	Huidig	VJN, jaar 2017	VJN, jaar 2018 e.v.
Korte rente (Driemaands Euribor over 12 maanden)	-0,20%	0,1%	0,5%
Lange rente (10 jaars)	1,05%	2,0%	3,0%